

Elementary Education Teachers' Accuracy in Nominating the Gifted Students*

İbrahim AKAR ** Müge ULUMAN ***

Received: 22 July 2013

Accepted: 03 August 2013

ABSTRACT:In Turkey, Science and Art Centers are the most widespread and formal institutions that have been carrying on the educational activities which aimed at focusing on supporting the needs of gifted students. As well as the identification process in these centers are often being oriented towards elementary I. level students, including from 2nd to 5th classes; class teachers nomination is required for the students for their inclusion in the identification process. In this context, the purpose of this research study which was classified as a survey, was to investigate the elementary education teachers accuracy in nominating the gifted students. Findings indicated that the difference of elementary education teachers' (n=334) accuracy in nominating the gifted students was significant depending on the independent variables of teacher's sex, graduation level, teaching experience and classroom level. All participant teachers' accurate nomination level of gifted students was calculated as 18%. The range of the nominated students as gifted by their elementary teachers was 41.

Key words: Gifted students, elementary education teachers, teacher nomination, identification

EXTENDED ABSTRACT

Purpose and Significance:Teacher nomination is one of the most common methods in realizing and sending processes regarding on the identification of the gifted students. Some researches assert that this method is also one of the most problematic or troublesome issues in scanning and realizing the gifted potential. In Turkey, Science and Art Centers which are the most nationwide institutions for the education of gifted students, use teacher nomination for launching the identification processes. Besides, teacher nominations for those centers are mostly being made by elementary education teachers. After being nominated by their teachers, students need to take these two steps to be identified as gifted: Basic Aptitudes Test (BAT) and WISC-R. The purpose of this study was to investigate the elementary education teachers' accuracy in nominating the gifted children.

Methodology:A total of 334 elementary education teachers were participated this study. Data was collected from a Science and Art Center's archive related to the identification processes from 2006 to 2010. The differences of elementary education teachers' accuracy in nominating the gifted students were analyzed depending on the variables of teacher's age, sex, graduation level, teaching experience and class level. Also the participant teachers' accurate nomination level of gifted students and the range of the nominated students as gifted by their elementary teachers were calculated. Means and frequencies were calculated and Chi-square tests were used to analyze the significance of differences between groups.

Results:Findings showed that 54% (n=182) of participant teachers were females and 46% (n=152) of participant teachers were males. 14% (n=46) of participant teachers were between 26 and 35 years old; 42% (n=139) of them were between 36 and 45 years old; 45% (n=149) of them were 46 and more years old. 54% (n=180) of the participants have college degree and 46% (n=154) of them have faculty degree. 23% (n=76) of participant teachers teaching experience were 0-15 years, 63% (n=209) were 16-30 years and 14% (n=49) were 31 and more years. Chi-square test results showed that there's a significant difference in elementary education teachers' accuracy in nominating the gifted students depending on the independent variables of teacher's sex (for BAT= $\chi^2(1, N=334)=7.735, p=.005$, for WISC-R= $\chi^2(1, N=334)=8.701, p=.003$), graduation level (for BAT= $\chi^2(1, N=334)=1.563, p=.211$, for WISC-R= $\chi^2(1, N=334)=4.803, p=.028$), teaching experience (for BAT= $\chi^2(2, N=334)=5.239, p=.073$, for WISC-R= $\chi^2(2, N=334)=6.721, p=.035$) and classroom level (for BAT= $\chi^2(3, N=334)=35.676, p=.000$, for WISC-R= $\chi^2(3, N=334)=13.335, p=.004$). Those significances of differences in nominating the gifted students accurately were following: female teachers are better than male teachers; teachers who graduated from college are better than teachers who graduated from faculty; teachers whose teaching experience was 16-30 years are better than the other teachers and 3th class teachers are better than the teachers of other classes. No significance of difference was found depending on the independent variable of teachers'

* This study was presented orally at The 5th International Conference on Excellence in Education: Giftedness-Creativity-Development.

**Hacettepe University, Faculty of Education, brhmkr@gmail.com

***Ankara University, Faculty of Educational Sciences, mugeulumann@gmail.com

age (for BAT=> $\chi^2(2, N=334)=.550, p=.760$, for WISC-R=> $\chi^2(2, N=334)=4.740, p=.094$). Moreover, it was found that the mean of the number of nominated students by their teachers was 7.89, and the range of nominated students for all teachers was 41 and the accuracy level of elementary education teachers in nominating the gifted students was 18%.

Discussion and Conclusions: The significance of the difference of elementary education teachers' accuracy in nominating the gifted students indicated that female teachers are better than male teachers which could be considered as female teachers are more successful than male teachers in realizing the individual differences among students. Additionally, the significance of the difference depending on the variables of teacher's graduation level and teaching experience can be seen as an indicator of both college degree teachers and 16-30 years experienced teachers are quite well experienced to be much better at realizing the gifted potential. However, the range of the nominated students as gifted by their teachers was calculated as 41 (see appendix for the leaf-tree diagram) and this finding emphasizes a serious issue which can be called as some teachers assert that every or most of the students in his/her classroom have a potential to be identified as gifted. Likewise, whole accuracy for all of the elementary teachers calculated as 18% and this also indicates another serious issue comparing with the recent finding of 57.6% in a recent research focused on teachers' accuracy in nominating the twice exceptional. By the way, overall findings of this study lead a different issue of whether there were gifted children left behind or missed during the teacher nomination processes. 18% of accuracy can be questioned referring to the possibility of missing a huge potential for gifted education. Also, 2-3% of nominated students were identified as gifted in this study and this finding supports the consensus about identifications based on IQ tests generally results as 2-3% of population is gifted. Therefore, it has to be questioned that if 2-3% of the students are gifted, then where is the rationale of teacher nomination? It is also obvious that teacher nomination of gifted students for Science and Art Centers needs a prior attention regarding on achieving the identification process. Besides, this can be materialized by raising the knowledge level of elementary teachers about giftedness and characteristics of gifted children. Additionally, authors of this article recommend that parent, peer and self-nominations could be used instead of using only teacher nomination. Also, it is possible to discard teacher nomination process and launch the scanning processes for realizing and searching the gifted potential in primary schools. By the way, for both teacher nominations and scanning processes, it is crucial for the instruments or methods to be domain specific or talent based like talent tests towards mathematically gifted students or verbal tests towards linguistically gifted students. Finally, it is suggested for further researches to be focused on: accuracy of teacher nominations, effectiveness of nomination types, whom teachers nominate as a gifted student, the effects of being nominated but not identified as gifted, the gifted students left behind as a result of teacher nomination.

Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencileri Doğru Aday Gösterme Durumları*

İbrahim AKAR ** Müge ULUMAN ***

Makale Gönderme Tarihi: 22 Temmuz 2013

Makale Kabul Tarihi: 3 Ağustos 2013

ÖZET:Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerin gereksinimlerini karşılayabilmek amacıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmekte olan en yaygın resmi kurum Bilim ve Sanat Merkezleridir. Bu merkezlerde her yıl gerçekleştirilmekte olan tanılama süreçleri sıklıkla ilköğretim I. kademe seviyesindeki öğrencilere yönelik olmakla birlikte, bu öğrencilerin tanılama sürecine katılabilmeleri için kendi sınıf öğretmenleri tarafından aday gösterilmiş olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumlarını ortaya çıkarmayı amaçlamış olan bu araştırma tarama modeli niteliğinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın bulguları, sınıf öğretmenlerinin (n=334) üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumlarının öğretmenin cinsiyet, öğretmenin eğitim durumu, öğretmenin öğretmenlik tecrübesi ve öğretmeni olunan sınıfın düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte olduğuna işaret etmektedir. Araştırmaya katılmış olan tüm öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumları %18 olarak hesaplanmıştır. Öğretmenler tarafından üstün yetenekli olarak aday gösterilmiş olan öğrencilerin hesaplanmış olan dağılım genişliği (range) ise 41’dir.

Anahtar Sözcükler: Üstün yetenekli öğrenciler, sınıf öğretmenleri, öğretmen aday göstermesi, tanılama

GİRİŞ

Üstün yetenekli öğrencilerin yeteneklerinin gelişimine yönelik olarak kurulmuş olan farklı program türleri ile bazı özel ve resmi kurumlar/kuruluşlar bulunmaktadır. Bu programlar ile kurum/kuruluşlar, üstün yetenekli öğrencileri tanımlarken farklı tanılama araçları, süreçleri ve yöntemleri kullanabilmektedirler. Bu programlar ve kurum/kuruluşlar arasında en yaygın olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerini yürütmekte olan Bilim ve Sanat Merkezlerinin (BİLSEM) tanılama süreçleri ele alındığında, tanılama sürecinin her eğitim-öğretim yılının belirli dönemlerinde üstün yetenekli olma potansiyeline sahip olan öğrencilerin kendi sınıf öğretmenleri tarafından aday gösterilmeleri ile başlamakta olduğu görülmektedir. Bu bağlamda üstün yetenekli öğrenciyi aday göstermesi beklenen sınıf öğretmenlerin bu aday gösterme işlemini doğru bir şekilde gerçekleştirebilmelerinin, bir yandan üstün yetenekli öğrencilerin tanımlanabilme olasılıklarına da doğrudan etki edebileceği düşünülmektedir. Bu özel durumdan yola çıkarak sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrenciyi aday gösterme işlemini ne düzeyde doğru yapabildiklerini ortaya çıkarmayı hedeflemiş olan bu araştırmanın kuramsal temelini öğretmenlerin üstün yetenek kavramı hakkındaki görüşleri ve öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumları üzerine yapılmış olan ulusal ve uluslararası araştırmalar oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin Üstün Yetenek Görüşleri

Üstün yeteneği tanımlamak uzun yıllardır araştırmacıların tartışa geldikleri bir konu olmuştur. Alan yazında bu kavramı tanımlamak için ortaya atılmış olan farklı tanımlar ve kuramlar bulunmaktadır. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri fark edebilmeleri ile ilişkili olduğu düşünülebilecek olan öğretmenlerin üstün yetenek kavramı ve üstün yetenekli öğrenciler hakkındaki örtülü kuramları ve tanımları üzerine yapılmış olan hem ulusal hem de uluslararası alan yazında farklı araştırmalar göze çarpmaktadır.

Sınıf öğretmenleriyle yapılmış olan araştırmaların bulguları; sınıf öğretmenlerinin genel olarak üstün yetenek kavramı ve üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarına (Gökdere ve Ayvaci, 2004), üstün yetenekli olmayı çoğunlukla derslerde iyi olabilme ile özdeşleştirdiklerine (Rohrer, 1995; Schack ve Starko, 1990) ve tecrübe sahibi sınıf öğretmenlerinin üstün yetenek hakkındaki görüşlerinin halen çok sınırlı olduğuna (Neumeister ve diğerleri, 2007) işaret etmektedir. İlköğretimde görev yapan öğretmenlerle yapılmış olan

* Bu çalışma “5. Uluslararası Eğitimde Mükemmellik Konferansı: Üstün yetenek-Yaratıcılık-Gelişim” isimli etkinlikte sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, brhmkcr@gmail.com

***Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, mugeuluman@gmail.com

araştırmaların bulguları ise; bu öğretmenlerin büyük çoğunluğunun üstün yetenekli öğrenciler hakkında geleneksel görüşlere ve tanımlara sahip olduklarına (Moon ve Brighton, 2008), üstün yetenek kavramı ve üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarına (Akar ve Şengil-Akar, 2012) işaret etmektedir. Dahası öğretmenlerin üstün yetenek kavramı ve üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri konularındaki yetersizlikleri bağlamında öğretmenlerin, öğrencileri üstün yetenek programlarına aday gösterme aşamalarında yeterli başarıyı sağlayamayabileceklerine de dikkat çekilmektedir (Akar ve Şengil-Akar, 2012). Yukarıda verilmiş olan araştırma bulgularına dayanarak öğretmenlerin üstün yetenek kavramı ve üstün yetenekli çocukların özellikleri hakkındaki bilgi yetersizliklerinin, bu öğrencilerin üstün yetenek programlarına aday gösterilmesi ve tanınması aşamalarının olumsuz etkileyebileceği düşünülebilir.

Öğretmen Aday Göstermesi

Eğitimsel gereksinimleri normal müfredatlar yolu ile karşılanamayacak olan öğrenciler özel eğitime gereksinim duyan öğrenciler olarak nitelendirilmektedirler. Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin gereksinimlerini karşılamaya yönelik müfredat ya da eğitim programlarının geliştirilebilmesi için öncelikle bu öğrencilerin gereksinimlerinin belirlenmesi beklenmektedir. Gereksinim belirleme süreci de bir açıdan tanılama süreci ile doğrudan ilişkili olarak görülebilmektedir. Özel eğitime gereksinimi olan üstün yetenekli bir öğrencinin tanınması süreci ise, Türkiye’de, genellikle o öğrencinin ilköğretim çağındayken öğretmeni tarafından üstün yetenek programlarına, özellikle BİLSEM’lere, aday gösterilmesi ile başlayabilmektedir.

Aday gösterme, öznel temellere dayalı olarak yapılan bir ölçme işlemidir ve öğretmen, akran, ebeveyn aday göstermesi ile kendi kendini aday gösterme türlerini kapsamaktadır (Merrick ve Target, 2004). Bir öğrencinin ya da bireyin aday gösterilmesi sürecinde sıklıkla kontrol listeleri, dereceleme ölçekleri ve benzeri betimleyici araçlar kullanılmaktadır. Öğretmenin aday göstermesi ise resmi ve resmi olmayan olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilebilmektedir (Renzulli, 2009). Resmi aday göstermelerde genellikle nesnel sorular ya da maddelerden oluşan kontrol listelerinin öğretmenler tarafından doldurulması istenmektedir. Resmi olmayan aday göstermelerde ise öğretmenlere “Sınıfınızdaki öğrencilerden hangisinin ya da hangilerinin üstün yetenek programından faydalanabileceğini düşünüyorsunuz?” şeklinde ya da benzer nitelikte bir soru yöneltebilmektedir. Ancak her iki durumda da öğretmenin aday göstermesinin öğretmenin yanlı olması gibi bir potansiyeli içinde barındırması nedeniyle üstün yetenekliler eğitim programlarının tanılama sistemlerinin çoğunun bir parçası olan bu yöntemin kendine has sorunları olacağı öne sürülmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin tanınmasında öğretmen aday göstermesi en yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biridir (McBride, 1992) ancak aynı zamanda da en problemlili süreçlerden biridir (Davis ve Rimm, 1998). Türkiye’de de BİLSEM’lerin üstün yetenekli öğrencilere en yaygın olarak eğitim veren kurumlar olduğu temel alındığında, en yaygın olarak kullanılan yöntemin öğretmen aday göstermesi olduğu görülmektedir. Öğretmen aday göstermesi, BİLSEM’lerde gerçekleştirilmekte olan tanılama süreçlerinin temelini teşkil etmektedir. Yapılan ulusal alan yazın taramasında, aday gösterme sürecini başlatan öğretmenlerin bu işlemi ne derece doğru olarak gerçekleştirmekte oldukları üzerine yapılmış sadece bir araştırma ile karşılaşmıştır. Dağlıoğlu (1995) tarafından yapılmış olan bu araştırmada ilköğretim 2,3,4 ve 5. sınıflardan toplamda 294 öğrenciyi aday göstermiş olan öğretmenlerin doğru aday gösterebilme başarıları % 22,44 olarak hesaplanmıştır. Aynı araştırmanın bulgularına göre en fazla aday gösterilmiş ve de üstün yetenekli olarak tanınmış olanlar 4. sınıf düzeyindeki öğrencilerdir.

Uluslararası alan yazında öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri belirleyebilmeleri ve üstün yetenek programlarına aday göstermeleri konuları elli yıldan fazla bir süredir araştırılmaktadır. 70’li yıllara kadar öğretmen aday göstermesi hakkında yapılmış olan araştırmaların meta-analizi, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri aday göstermedeki doğruluklarının % 4,4 ile % 48 arasında değişmekte olduğunu göstermiştir (Gear, 1976). Ayrıca öğretmenlerin üstün yetenekli çocukları erken çocukluk dönemlerinde fark etme ve aday göstermede çok zayıf

kaldıkları, hatta bu işlemi doğru gerçekleştirme seviyelerinin %10'un bile altında olduğu bulunmuştur (Jacobs, 1971). Güncel araştırmalardan birinin bulguları, farklı öğrenme ihtiyaçları olan öğrencileri akranlarından ayırt edebilen öğretmenlerin genellikle o öğrencilerin sınıf öğretmenleri oldukları ve özel eğitim servislerine ya da üstün yetenek programlarına yapılan yönlendirmelerin %85'e yakınının da kaynaştırma sınıfı sınıf öğretmenleri tarafından gerçekleştirildiğine işaret etmektedir (McEachem ve Bornot, 2001'den akt. Al-Hroub ve Whitebread, 2008). Ancak öğretmenler, sınıf içi testlerde ya da diğer genel başarı testlerinde yüksek puanlar alan öğrencileri yüksek başarı gösteren öğrenciler ve bazen de üstün yetenekli öğrenciler olarak görebilmektedirler. Betts ve Neihart (1988) öğretmenler tarafından üstün yetenekli olarak aday gösterilen öğrencilerin %90'ının başarılı-parlak ve de öğretmenin gözüne girmiş öğrencilerden oluşmakta olduğunu öne sürmüştürler. Schack ve Starko'ya (1990) göre öğrencilerin notları, performansları ve motivasyonları; öğretmen aday göstermesinin belirleyicileri olarak görülmektedir. Hadaway ve Marek-Schroer'e (1992) göre öğrencinin sınıf içi performansı yeteneği ile uyuşmadığında, öğretmen aday göstermesinin üstün yetenekli öğrencileri belirlemesi mümkün olmayabilmektedir. Başka bir araştırmada Terman (1925), öğretmenlerin standardize edilmiş grup zekâ testlerinde yüksek derecede üstün yetenekli olarak tanılanmış olan öğrencilerin %25'ini gözden kaçırdıklarını bulmuştur. Pagnato ve Birch'in (1959) yapmış oldukları bir araştırmaya göre öğretmenlerin, 130 ve üzeri zekâ bölümü puanına sahip öğrencileri belirlemede çok zayıf kaldıkları ortaya çıkmıştır. Bu konu hakkında yapılmış olan araştırmaların çoğu benzer biçimde öğretmen aday göstermesinin teşhis ve tanılama aşamalarında oldukça zayıf kalmakta olduğu bulgusu ile sonuçlanmıştır (Hoge ve Cudmore, 1986; Lowenstein, 1982; Neber, 2004; Pedulla, Airasian ve Madaus, 1980). Güncel bir araştırmanın bulguları da, öğretmenlerin iki kere özel olan matematikte üstün yetenekli öğrencileri doğru aday göstermede %57,6 başarı sağladıklarına işaret etmektedir (Al-Hroub ve Whitebread, 2008).

Bilim ve Sanat Merkezlerinde Tanılama Süreci

Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinin 9. Maddesinde; merkezlere, üstün yetenekli çocuk/öğrencileri belirlemek amacıyla okul öncesi eğitimi çağındaki çocuklar için veliler veya okul öncesi eğitim kurumları öğretmenlerince, ilköğretim çağı öğrencileri için örgün eğitim kurumu sınıf ve şube öğretmenlerince, ortaöğretim öğrencileri için sınıf rehber öğretmenler kurulunca aday gösterileceği belirtilmektedir. Ayrıca aday gösterme işleminin ilköğretim kurumlarında 1-5 sınıflar için sınıf öğretmenleri tarafından yapılacağı vurgulanmaktadır (MEB, 2007). Aynı yönergede 2009 yılında yapılan bir değişiklik ile Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin de aday gösterme işlemini gerçekleştirebilecekleri belirtilmektedir.

MEB tarafından geliştirilmiş olan bir öğrenci aday gösterme formu kullanılarak öğretmen aday gösterme işlemi gerçekleştirilmektedir. Devamında ise sınıf öğretmeni tarafından doldurulan aday gösterme formunun incelenmesi sonucunda aday gösterilmiş olduğu saptanan öğrenciler iki aşamada değerlendirilmektedirler. İlk aşama TKT adı verilen Temel Kabiliyetler Testi ve ikinci aşama ise WISC-R adı verilen bir zekâ testidir. Öğrencilerin zekâ testi aşamasına katılabilmeleri için TKT'ye girmiş ve başarılı olmuş olmaları gerekmektedir. TKT'den başarılı olup zekâ testinden 130 ve üzeri zekâ bölümü puanı alan öğrenciler üstün yetenekli olarak tanılanarak BİLSEM'lere yerleştirilmektedirler.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, aşağıda verilmiş olan iki araştırma sorusunun yanıtlanması amaçlanmıştır.

- Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumları; öğretmenin cinsiyeti, eğitim durumu, yaşı, öğretmenlik tecrübesi ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumları hangi düzeydedir?

YÖNTEM

Bu araştırma tarama modeli niteliğinde nicel bir araştırmadır. Araştırma sürecinde analiz edilen veriler bir BİLSEM'in arşivinden ve ilgili İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün veri tabanlarından elde edilmiştir.

Çalışma Grubu

Bir BİLSEM'e 2006-2010 yılları arasındaki tanılama süreçlerinde öğrenci aday gösterme işlemini gerçekleştirmiş olan öğretmenler bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadırlar. %54'ü (n=182) bayan ve %46'sı (n=152) erkek olmak üzere araştırmaya katılmış olan toplam öğretmen sayısı 334'tür. Öğretmenlerin %14'ü (n=46) 26-35 yaş, %42'si (n=139) 36-45 yaş ve %45'i (n=149) de 46 ve daha fazla yaş aralığındadır. Eğitim durumuna göre ise öğretmenlerin %54'ü (n=180) ön lisans ve %46'sı (n=154) lisans mezunudur. Yüksek lisans mezunu olan öğretmen sayısı 2 ile sınırlı kalmıştır ve bu öğretmenler analize dâhil edilmemiştir. Öğretmenlerin %23'ü (n=76) 0-15 yıl arası, %63'ü (n=209) 16-30 yıl arası ve %14'ü (n=49) de 31 ve daha fazla yıl öğretmenlik tecrübelerine sahiptirler.

Verilerin Toplanması

Öncelikle araştırmanın yapılacağı BİLSEM'in bulunduğu ilin Milli Eğitim Müdürlüğü'nden resmi olarak izin alınmıştır. BİLSEM'de 2006-2010 yılları arasında yapılmış olan tanılama süreçlerine ait öğretmen aday gösterme formları ve tanılama sürecindeki aşamalarda başarılı olmuş olan öğrenci sayılarını gösteren dokümanlar incelenmiş ve inceleme sonucunda da analizde kullanılması düşünülen sayısal veriler elde edilmiştir. Ayrıca ilgili yıllar arasında öğrenci aday gösterme işlemini gerçekleştirmiş olan öğretmenlerin cinsiyet, eğitim durumu, yaş ve öğretmenlik tecrübesi gibi bazı demografik özellikler ilgili İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden temin edilmiştir.

Verilerin Analizi

Veri türüne göre yüzde, frekans, ortalama ve dağılım genişliği (range) hesaplamaları yapılmıştır. Ayrıca araştırma değişkenlerinin sınıflama düzeyinde değişkenler olması nedeniyle ki-kare testi (χ^2) yapılmıştır. Analizler için SPSS paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumlarının cinsiyet, eğitim durumu, yaş, öğretmenlik tecrübesi ve öğretmeni olunan sınıfın düzeyi gibi bazı değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmakapsamındaki beş yıllık süreç içerisinde (2006-2010) sınıf öğretmenleri tarafından aday gösterilmiş, TKT aşamasını başarıyla tamamlamış ve WISC-R aşamasını başarıyla tamamlamış olan toplam öğrenci sayıları ve yüzdeleri ile öğretmen başına aday gösterilmiş olan öğrencilerin dağılım genişliği (range) verilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan tüm sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumları; ortalama ve yüzde değerleri hesaplanarak betimlenmeye çalışılmıştır.

Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencileri Doğru Aday Gösterme Durumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Bu başlık altında sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumlarının sırasıyla cinsiyet, eğitim durumu, yaş, öğretmenlik tecrübesi ve öğretmeni olunan sınıfın düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencileri Doğru Aday Gösterme Durumlarının Öğretmenin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılığın Anlamlılığı (n=334)

Aşamalar	Aday Gösterme Durumu	Bayan		Erkek		χ^2	P
		f	%	f	%		
TKT*	Doğru	108	59,3	67	44,1	7,735 ^a	,005
	Yanlış	74	40,7	85	55,9		
	Toplam	182	100	152	100		
WISC-R**	Doğru	43	23,6	17	11,2	8,701 ^a	,003
	Yanlış	139	76,4	135	88,8		
	Toplam	182	100	152	100		

*Temel Kabiliyetler Testi: Bu testte başarılı olan öğrenciler WISC-R aşamasına yönlendirilirler.

p<.05

**WISC-R: Bir zekâ testidir. Bu testten 130 ve üzeri zekâ bölümü puanı alan öğrenciler üstün yetenekli olarak tanılanırlar.

Tablo 1’de çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılığının anlamlılığı görülmektedir. Bayan ve erkek öğretmenlerin doğru aday gösterme sayıları arasında hem TKT ($\chi^2(1, N=334)=7,735, p=,005$) hem WISC-R ($\chi^2(1, N=334)=8,701, p=,003$) aşamalarında bayan öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farklılık da bayan öğretmenlerin (f=43) erkek öğretmenlere (f=17) nazaran doğru aday gösterme işleminde daha başarılı olduklarını göstermektedir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencileri Doğru Aday Gösterme Durumlarının Öğretmenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılığın Anlamlılığı (n=334)

Aşamalar	Aday Gösterme Durumu	Ön Lisans		Lisans		χ^2	P
		f	%	f	%		
TKT*	Doğru	100	55,6	75	48,7	1,563 ^a	,211
	Yanlış	80	44,4	79	51,3		
	Toplam	180	100	154	100		
WISC-R**	Doğru	40	22,2	20	13,0	4,803 ^a	,028
	Yanlış	140	77,8	134	87,0		
	Toplam	180	100	178	100		

*Temel Kabiliyetler Testi: Bu testte başarılı olan öğrenciler WISC-R aşamasına yönlendirilirler.

p<.05

**WISC-R: Bir zekâ testidir. Bu testten 130 ve üzeri zekâ bölümü puanı alan öğrenciler üstün yetenekli olarak tanılanırlar.

Tablo 2’de çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumlarının öğretmenin eğitim durumu değişkenine göre farklılığının anlamlılığı görülmektedir. Ön lisans mezunu öğretmenlerin doğru aday gösterme sayıları ile lisans mezunu öğretmenlerin doğru aday gösterme sayıları arasında TKT ($\chi^2(1, N=334)=1,563, p=,211$) aşamasında anlamlı bir fark bulunamamış fakat WISC-R ($\chi^2(1, N=334)=4,803, p=,028$) aşamasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farklılık da ön lisans mezunu öğretmenlerin (f=40) lisans mezunu öğretmenlere (f=20) nazaran doğru aday gösterme işleminde WISC-R aşamasında daha başarılı olduklarını göstermektedir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencileri Doğru Aday Gösterme Durumlarının Öğretmenin Yaşı Değişkenine Göre Farklılığın Anlamlılığı (n=334)

Aşamalar	Aday Gösterme Durumu	23-35 yaş arası		36-48 yaş arası		49 ve daha fazla yaş		χ^2	P
		f	%	f	%	f	%		
TKT*	Doğru	22	47,8	98	53,8	55	51,9	,550 ^a	,760
	Yanlış	24	52,2	84	46,2	51	48,1		
	Toplam	46	100	182	100	106	100		
WISC-R**	Doğru	3	6,5	36	19,8	21	19,8	4,740 ^a	,094
	Yanlış	43	93,5	146	80,2	85	80,2		
	Toplam	46	100	182	100	106	100		

*Temel Kabiliyetler Testi: Bu testte başarılı olan öğrenciler WISC-R aşamasına yönlendirilirler.

p<.05

**WISC-R: Bir zekâ testidir. Bu testten 130 ve üzeri zekâ bölümü puanı alan öğrenciler üstün yetenekli olarak tanımlanır.

Tablo 3'te çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumlarının öğretmenin yaşı değişkenine göre farklılığının anlamlılığı görülmektedir. Farklı yaş gruplarından olan öğretmenlerin doğru aday gösterme sayıları arasında hem TKT ($\chi^2(2, N=334)=0,550, p=,760$) hem de WISC-R ($\chi^2(2, N=334)=4,740, p=,094$) aşamasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencileri Doğru Aday Gösterme Durumlarının Öğretmenin Öğretmenlik Tecrübesi Değişkenine Göre Farklılığın Anlamlılığı (n=334)

Aşamalar	Aday Gösterme Durumu	0-15 yıl		16-30 yıl		31 ve daha fazla yıl		χ^2	P
		f	%	f	%	f	%		
TKT*	Doğru	39	51,3	103	49,3	33	67,3	5,239 ^a	,073
	Yanlış	37	48,7	106	50,7	16	32,7		
	Toplam	76	100	209	100	49	100		
WISC-R**	Doğru	10	13,2	35	16,7	15	30,6	6,721 ^a	,035
	Yanlış	66	86,8	174	83,3	34	69,4		
	Toplam	76	100	209	100	49	100		

*Temel Kabiliyetler Testi: Bu testte başarılı olan öğrenciler WISC-R aşamasına yönlendirilirler.

p<.05

**WISC-R: Bir zekâ testidir. Bu testten 130 ve üzeri zekâ bölümü puanı alan öğrenciler üstün yetenekli olarak tanımlanır.

Tablo 4'te çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumlarının öğretmenin öğretmenlik tecrübesi değişkenine göre farklılığının anlamlılığı görülmektedir. 16-30 yıl arası öğretmenlik tecrübesine sahip olan öğretmenlerin doğru aday gösterme sayıları ile diğer yaş gruplarına giren öğretmenlerin doğru aday gösterme sayıları arasında TKT ($\chi^2(2, N=334)=5,239, p=,073$) aşamasında anlamlı bir fark bulunamamış fakat WISC-R ($\chi^2(2, N=334)=6,721, p=,035$) aşamasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farklılık da 16-30 yıl arası öğretmenlik tecrübesine sahip olan öğretmenlerin (f=35) diğer yaş gruplarındaki öğretmenlere (f=15, f=10) nazaran doğru aday gösterme işleminde WISC-R aşamasında daha başarılı olduklarını göstermektedir.

Tablo 5.Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencileri Doğru Aday Gösterme Durumlarının Öğretmeni Olunan Sınıfın Düzeyi Değişkenine Göre Farklılığın Anlamlılığı (n=334)

Aşamalar	Aday Gösterme Durumu	2. sınıf		3. sınıf		4. sınıf		5. sınıf		χ^2	P
		f	%	f	%	f	%	f	%		
TKT*	Doğru	31	48,4	84	60,9	58	59,2	2	5,9	35,676 ^a	,000
	Yanlış	33	51,6	54	39,1	40	40,8	32	94,1		
	Toplam	64	100	138	100	98	100	34	100		
WISC-R**	Doğru	18	28,1	28	20,3	14	14,3	0	0	13,335 ^a	,004
	Yanlış	46	71,9	110	79,7	84	85,7	34	100		
	Toplam	64	100	138	100	98	100	34	100		

*Temel Kabiliyetler Testi: Bu testte başarılı olan öğrenciler WISC-R aşamasına yönlendirilirler.

p<.001 , p<.05

**WISC-R: Bir zekâ testidir. Bu testten 130 ve üzeri zekâ bölümü puanı alan öğrenciler üstün yetenekli olarak tanımlanır.

Tablo 5'te çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumlarının öğretmeni olunan sınıf değişkenine göre farklılığının anlamlılığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin doğru aday gösterme sayıları dikkate alındığında 3. sınıf öğretmenleri ile 2., 4. ve 5. sınıf öğretmenleri arasında hem TKT ($\chi^2(3, N=334)=35,676, p=,000$) hem WISC-R ($\chi^2(3, N=334)=13,335, p=,004$) aşamalarında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farklılık da 3. sınıf öğretmenlerinin (f=28) diğer sınıfların öğretmenlerine (f=18, f=14, f=0) nazaran doğru aday gösterme işlemi daha başarılı olduklarını göstermektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencileri Doğru Aday Gösterme Durumları

Bu başlık altında sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumları ile ilişkili olarak sırasıyla: aday gösterilen, TKT'yi geçen, WISC-R'ı geçen toplam öğrenci sayıları ile sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme düzeyleri, öğretmen başına aday gösterilmiş olan öğrenci ortalaması ve sınıf öğretmenlerinin aday göstermiş oldukları öğrencilerin dağılım genişliği (range) hesaplamalarına ilişkin yüzde ve frekans değerleri verilmiştir.

Tablo 6. Aday Gösterilen, TKT'yi Geçen, WISC-R'ı Geçen Toplam Öğrenci Sayıları ve Yüzdeleri ile Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencileri Doğru Aday Gösterme Düzeyleri (n=334)

	f	%	\bar{X}
Aday Gösterilen Toplam Öğrenci Sayısı	2635	100	-
TKT'yi Geçen Toplam Öğrenci Sayısı	382	14,5	-
WISC-R'ı Geçen Toplam Öğrenci Sayısı	78	2,9	-
Doğru Aday Gösterme İşlemini Gerçekleştirmiş Olan Öğretmen Sayısı	60	18	-
Sınıf Öğretmenlerinin Doğru Aday Gösterme Düzeyleri	0,18	18	-
Öğretmen Başına Aday Gösterilen Ortalama Öğrenci Sayısı	-	-	7,89
Öğretmenlerin Aday Göstermiş Oldukları Öğrencilerin Dağılım Genişliği (range)	41	-	-

Tablo 6'da çalışma grubundaki sınıf öğretmeni başına aday gösterilmiş olan ortalama öğrenci sayısının 7,89 olarak hesaplanmış olduğu görülmektedir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin tümü tarafından aday gösterilmiş olan toplam öğrencileri %14,5'inin TKT aşamasını başarı ile tamamlamış oldukları; %2,9'unun ise WISC-R aşamasını başarı ile tamamlamış oldukları ve üstün yetenekli olarak tanımlanmış olduklarına işaret etmektedir. Yine çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme düzeyleri %18 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin aday göstermiş oldukları öğrenci sayılarının dağılım genişliği (range) 41 olarak hesaplanmıştır.

TARTIŞMA

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme işleminde; bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlerden; eğitim durumu ön lisans mezunu olan öğretmenlerin eğitim durumu lisans mezunu olan öğretmenlerden (sadece WISC-R aşamasında) anlamlı olarak daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenlik tecrübesi 16-30 yıl arası olan öğretmenlerin diğer gruplardaki öğretmenlerden ve 3. sınıf öğretmenlerinin ise diğer sınıfların öğretmenlerinden anlamlı olarak daha başarılı oldukları bulunmuştur. Bu bulgular bağlamında üstün yetenekli öğrencileri fark etmede bayan öğretmenlerin daha güvenilir oldukları ve eğitim seviyesi ön lisans mezunu olanlar ile 16-30 yıl arası öğretmenlik tecrübesine sahip olan öğretmenlerin aday gösterme işlemini daha iyi yapabildikleri ortaya çıkmaktadır. Ön lisans mezunu olan öğretmenler ile 16-30 yıl arası öğretmenlik tecrübesine sahip olan öğretmenlerin genel olarak birbirlerine yakın eğitim seviyelerine sahip olmaları ve birbirlerine yakın öğretmenlik tecrübelerine sahip olabilecekleri akla gelmektedir. Bu bağlamda ön lisans mezunu öğretmenler ile 16-30 yıl arası öğretmenlik tecrübesine sahip olan öğretmenlerin öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları daha iyi fark edebildikleri düşünülebilir. Ayrıca bunlardan farklı olarak, 3. sınıf öğretmenlerinin aday gösterme işleminde diğer sınıf düzeylerindeki öğretmenlere göre daha iyi olmaları, aday gösterme işleminde 3. sınıf seviyesine daha fazla önem verilebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Genel olarak sınıf öğretmenlerinin doğru aday gösterme yüzdesine bakıldığında ise bu düzeyin % 18'de kaldığı ve öğretmen aday göstermesi üzerine yapılmış olan güncel bir araştırmanın bulgusu olan %57,6'dan (Al-Hroub ve Whitebread, 2008) oldukça düşük olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Dağlıoğlu'nun (1995) tespit etmiş olduğu %22,5'lük başarı düzeyinin bile altında kaldığı görülmektedir. Buna paralel olarak sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme düzeylerinin, alan yazın taramasında karşılaşılmış olan diğer araştırma bulguları (Hoge ve Cudmore, 1986; Lowenstein, 1982; Neber, 2004; Pedulla, Airasian ve Madaus, 1980; Pegnato ve Birch, 1959) ile de paralellik göstermekte olduğu anlaşılmaktadır. Dahası %57,6'luk başarının ortaya çıkarılmış olduğu araştırmada öğretmenlerden istenen üstün yetenekli öğrenciyi doğru aday göstermeleri değil de, iki kere özel olan matematikte üstün yetenekli öğrencileri doğru aday göstermeleri idi. Bu açıdan bakılacak olursa, sınıf öğretmenlerinden üstün yetenekli öğrencileri aday göstermeleri yerine daha belirgin bir alana özgü üstün yeteneği olan öğrencileri aday göstermelerinin istenmesi, doğru aday gösterme adına elde edilecek olan bulguların da farklılaşmasına neden olabilir.

WISC-IV zekâ testine göre yapılan tanılamalarda sıklıkla 130 ve üzeri zekâ bölümü puanına sahip olanların üstün yetenekli olarak tanılandıkları ve bu bireylerin %2'lik bir dilimi oluşturdukları bilinmektedir (Pfeifer ve Blei, 2008). Bu araştırmanın sonuçlarına bakıldığında aday gösterilen öğrenciler içerisinde %2,9'lük bir kesimin üstün yetenekli olarak tanılanmış olması normal bir durum olarak algılanabilir. Ancak, öğretmen aday göstermesi işleminin amacı tekrar göz önünde bulundurulacak olursa; bu durumun genel bir taramadan ziyade üstün yetenek potansiyeline sahip öğrencilerin öğretmenleri tarafından fark edilip aday gösterilmiş oldukları varsayımından hareket edilmekte olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Bu bağlamda öğretmen aday göstermesinin devre dışı bırakılarak yapılacak olan genel değerlendirmeler sonucunda ulaşılabilecek olan sonuçlara öğretmen aday göstermesi ile ulaşıyor olmak; bir açıdan öğretmen aday göstermesi işleminin pek de işlevsel olmadığını düşündürmektedir. Buna ek olarak sınıf öğretmenleri tarafından aday gösterilmeyip de üstün yetenek potansiyeline sahip olan öğrencilerin geride bırakılmış olmaları da mümkün görünmektedir.

Öte yandan aday gösterilip de TKT ya da WISC-R aşamalarının herhangi birinde başarılı olamayarak tanılanamamış olan öğrencilerin hayal kırıklığı yaşayabilmeleri ve dolayısıyla da bu durumun sonraki başarıları üzerinde olumsuz etki yapabilmesi olasıdır. Üstün yetenekli olarak aday gösterilmiş olup da tanılanamamış olan ve tanılanamamış olan öğrenciler üzerinde yapılmış bir araştırmanın bulgularına göre; üstün yetenekli olarak aday gösterilip de üstün yetenekli olarak tanılanamamış öğrencilerin benlik kavramlarının üstün yetenekli olarak tanılanamamış öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu bulunmuştur (Smith, 1997). Bu her ne kadar olumlu bir duruma işaret ediyor olsa da, en azından benlik kavramının yanı sıra öz-güven ve öz-saygı gibi farklı düzeylerin de karşılaştırmalı olarak incelenmesinin gerekli olduğu

düşünülebilir. Tanılama sonrası yapılacak ölçümlerin de tekrarlı ölçümler olması, elde edilecek bilginin güvenilirliğini arttırabilecektir.

Bunlara ek olarak, öğretmenlerin sınıflarından belirleyerek üstün yetenekli olma potansiyeline sahip olduklarını düşündükleri öğrenci sayıları da 1 ile 42 arasında değişen değerler olarak dağılım genişliği (range) 41 olarak gerçekleşmiştir. Ek 1’de verilmiş olan gövde yaprak diyagramı incelendiğinde, bazı sınıf öğretmenlerinin neredeyse sınıflarındaki tüm öğrencilerin ya da öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun üstün yetenek potansiyeline sahip olduklarını öne sürmekte oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmen aday göstermesi işleminin amacı ile oldukça çelişkili görünmekte olan bu durumun, öğretmenlerin aday gösterme işlemi ile ilgili yetersiz bilgi sahibi olmalarından ve/veya ya üstün yetenekli öğrenciler ve onların özellikleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanmış olduğu düşünülebilir.

SONUÇ

Öğrencilerin üstün yetenek programlarına aday gösterilmelerinde öğretmen aday göstermesinin etkililiği bazı araştırmacılar tarafından neredeyse son yirmi-otuz yıldır araştırılmaktadır ve bu araştırmalardan elde edilen bulgular, belirgin bir dereceleme ölçütü kullanıldığında öğretmenlerin kendi sınıflarındaki yetenekli öğrencileri belirleyebildiklerini öne sürmektedir (Renzulli, 2009). Bu sebeple; öğretmenlere, aday gösterme formunu doldurmadan önce öğrencilerini hangi kıstaslara göre değerlendirmeleri gerektiği hakkında bilgilerin aktarılması ve bir farkındalığın oluşturulması gerekmektedir. Bunun da alan uzmanları tarafından hem hizmet içi eğitimler ile hem de bu problemin çözümüne yönelik üretilen birtakım yayınlar, projeler vb. ile sağlanması mümkündür. Ek olarak, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri etkili ve doğru aday göstermelerinin hizmet içi vb. eğitimlerle kolaylıkla sağlanabileceği (Gagne, 1994; Gear, 1978) düşünülmektedir. MEB’in bu problemin çözümüne yönelik alacağı önlemlerin yanı sıra; eğitim fakültelerinde, özellikle sınıf öğretmeni adaylarına verilmekte olan özel eğitim ve ilköğretimde kaynaştırma derslerinin içeriklerinde bu sorunun çözümüne ağırlık verilmesi de önemli faydalar sağlayabilir.

Özel eğitim ve kaynaştırma eğitiminde değerlendirme süreçlerine bakıldığında, ilk aşamanın fark etme/tarama adı verilen bir değerlendirme aşaması olduğu görülmektedir (Gürsel ve Vuran, 2010; Gürsel, 2008). Bu aşamada öğretmenlerin, öğrencinin davranışlarında herhangi bir farklılık var mı sorusuna odaklanarak özel gereksinimli öğrencileri fark etmeleri beklenmektedir. Ancak bu araştırmaya katılmış olan sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday göstermedeki yetersizlikleri göz önünde bulundurulacak olursa; tarama adı verilen sürecin de üstün yetenekli öğrenciler için uygulanmaya başlanması bir çözüm olarak görülebilir. Özellikle ilköğretim I. kademe seviyesindeki üstün yetenekli öğrencilerin en az hata ile tespit edilip tanılabilmeleri adına bu öğrencilerin tümünün katılabileceği zekâ testi taramaları ya da farklı yetenek alanlarına özgü testler ile yapılan taramalar hayata geçirilebilir.

Öte yandan, üstün yetenekli öğrencilerin aday gösterilmesi süreçlerinde genel anlamda üstün yetenekli öğrencinin aday gösterilmesini beklemektense; bir ya da daha fazla belirgin alanlara özgü üstün yetenek kıstasından hareketle aday gösterme işleminin gerçekleştirilmesi sağlanabilir. Örneğin; matematikte ve/veya fen ve teknoloji de üstün yeteneği olan öğrenciler; müzikte üstün yeteneği olanlar veya dilde üstün yetenekliler vb. Bu temelden hareketle yapılacak olan aday gösterme işlemlerinde sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri daha doğru bir şekilde aday gösterebilmeleri de sağlanabilecektir. Ancak alana özgü olarak yapılacak aday gösterme işlemlerine bağlı olarak tanılama aşamasında yine o alana özgü yetenek testlerinin kullanılması gibi ikinci bir kıstasın da gerekli olacağı hesaba katılmalıdır.

Aday göstermede kullanılan kaynaklar ne kadar fazla olursa, bireylerin veya öğrencilerin gerçekten yetenekli olduğuna ve daha fazla dikkate alınmaya layık olduklarına dair güvenimiz de o kadar fazla olur (Feldhusen, 1998). Bu çalışmadan elde edilmiş olan bulgular doğrultusunda salt öğretmen aday göstermesinin kullanılması yerine çoklu aday gösterme sürecine başvurulması gerektiği düşünülmektedir. Johnsen da (2009) üstün yetenekli öğrencilerin değerlendirilme aşamalarında bir aşamadan diğer aşamaya geçmek için öğretmen aday göstermesi ya da standardize edilmiş bir testten alınan puan gibi tek bir kıstas kullanılmasının yerine, çoklu kaynakların ve çoklu ölçmelerin birlikte kullanımının daha uygun

ve adil bir tanılamayı sağlayacağını öne sürmektedir. Bu noktadan hareketle, öğrencinin kendi kendisini aday göstermesi, akran aday göstermesi ve ebeveyn aday göstermesi gibi diğer aday gösterme tekniklerinin mümkün olduğunca birlikte kullanılmasının sınıf öğretmenlerinin aday gösterme süreçlerindeki yetersizliklerini önlemede etkili olabileceği düşünülebilir.

Tüm bunlara ek olarak üstün yetenekli öğrencilerin fark edilmesi adına öğretmen, akran, ebeveyn ve kendi kendini aday gösterme işleminden farklı olarak yürütülebilecek bazı süreçler de mevcuttur. Callahan ve Miller (2005) okullarda gerçekleştirilen aday gösterme süreçlerinin öğretmen aday göstermesine ek olarak ürün dosyası ve öğrenci bilgilerinin toplanma aracılığıyla gerçekleştirilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Öğrenci ürün dosyalarının mümkün olduğunca korunması ve öğrenci potansiyeli ile gelişiminin öğrencinin ortaya koymuş olduğu ürünler aracılığıyla izlenip değerlendirilmesi üstün yetenekli öğrencilerin keşfedilmesinde etkili olabilecektir. Daha kapsamlı olarak da öğrencilerin okulöncesi çağlardan itibaren gözlem sonuçlarının ve gelişimsel bilgilerinin saklanabileceği ve sonraki dönemlerde sınıf ve diğer öğretmenlerin ulaşabileceği veri tabanlarının hazırlanması ve kullanılması belki de üstün yetenekli öğrencilerin en az hata olasılığıyla fark edilip tanılandığı değerlendirme süreçlerinin de temelini oluşturabilecektir.

Özetle sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri fark etme ve özellikle de aday gösterme aşamalarında sergilemiş oldukları başarının oldukça düşük düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin yeteneklerine yönelik olarak alabilecekleri desteklerden yoksun kalmalarını önlemek adına ilgili kurum ve kuruluşların özellikle bu öğrencilerin fark edilmeleri ve aday gösterilmeleri aşamalarının en az hata ile gerçekleştirilebilmesi adına acil önlemler almaları önerilmektedir. Bu makalenin yazarları, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri fark edebilme ve doğru aday gösterebilme işlemlerini daha etkili bir biçimde gerçekleştirebilmeleri için farklı tekniklerin denenmesini de önermektedirler. Bu problem durumuna yönelik olarak ileride yapılacak olan araştırmalara ve bu araştırmaları gerçekleştirecek olan araştırmacılara da sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumlarının farklı BİLSEM'lerden toplanacak veriler aracılığıyla da belirlenmesi önerilmektedir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin hangi öğrenciyi hangi gerekçelere dayanarak aday gösterdiklerinin, aday gösterilip de üstün yetenekli olarak tanılanamayan öğrenciler üzerinde aday gösterilmiş olup da başarısız olmuş olmanın etkilerinin ve çoklu aday gösterme formları kullanarak yapılan aday gösterme işlemi ile sadece öğretmen aday göstermesi kullanılarak yapılan aday gösterme işleminin doğruluk ve etkililik açısından anlamlı bir farklılıklar gösterip göstermeyeceğinin de araştırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akar, İ. & Şengil-Akar Ş. (2012). İlköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üstün yetenek kavramı hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (2), 423-436.
- Al-Hroub, A., & Whitebread, D. (2008). Teacher nomination of 'mathematically gifted children with specific learning difficulties' at three state schools in Jordan. *British Journal of Special Education*, 35(3), 152-164.
- Betts, G. T., & Neihart, M. (1988) 'Profiles of the gifted and talented', *Gifted Child Quarterly*, 32 (2), 248-253.
- Callahan, C. M., & Miller, E. M. (2005). A child-responsive model of giftedness. Sternberg, R. J & Davidson, J. E. (Eds). *Conceptions of Giftedness (2nd Ed.)* içinde. Cambridge University Press, UK.
- Dağlıoğlu, H. E. (1995). *İlkokul 2.-5. sınıflara devam eden çocuklar arasında üstün yetenekli olanların belirlenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Davis, G., & Rimm, S. (1998). *Education of the gifted and talented* (fourth edition). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Feldhusen, J. F. (1998). Identification and assessment of talented learners. Vantassel-Baska, J. (Ed.). *Excellence in Educating Gifted and Talented Learners* (pp. 193-210) içinde. Denver, CO: Love Publishing Company.

- Gagne, F. (1994) 'Are teachers really poor talent detectors? Comments on Pagnato and Birch's (1959) study of the effectiveness and efficiency of various identification techniques', *Gifted Child Quarterly*, 38 (3), 124-126.
- Gear, G. H. (1976). Accuracy of teacher judgement in identifying intellectually gifted children: a review of the literature. *Gifted Child Quarterly*, 20, 478-90.
- Gear, G. H. (1978). Effects of training in teacher accuracy in the identification of gifted children. *Gifted Child Quarterly*, 22 (1), 90-97.
- Gökdere, M., & Ayvacı, H. Ş. (2004). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar ve özellikleri ile ilgili bilgi seviyelerinin belirlenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 17-26.
- Gürsel, O. (2008). Özel eğitimde değerlendirme. Diken, İ. H. (Ed). *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitiminde*. Ankara: Pegem Akademi
- Gürsel, O., & Vuran, S. (2010). Değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarını geliştirme. Diken, İ. H. (Ed). *İlköğretimde Kaynaştırma* içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Hadaway, N., & Marek-Schroer, M. F. (1992). Multidimensional assessment of the gifted minority student. *Roeper Review*, 15 (2), 73-77.
- Hoge, R. D., & Cudmore, L. (1986). The use of teacher-judgment measures in the identification of gifted pupils. *Teaching and Teacher Education*, 2, 181-196.
- Jacobs, J. C. (1971). Effectiveness of teacher and parent identification of gifted children as a function of school level. *Psychology in the Schools*, 8 (2), 140-142.
- Johnsen, S. K. (2009). Identification. Kerr, B. (ed). *Encyclopedia of Giftedness, Creativity, And Talent*, Vol 1(pp. 439-443) içinde. Sage Publications, USA.
- Lowenstein, L. F. (1982). Teachers' effectiveness in identifying gifted children. *Gifted Education International*, 1, 33-35.
- McBride, N. (1992). Early identification of the gifted and talented students: where do teachers stand?. *Gifted Education International*, 8 (1), 19-22.
- McEachem, A. G., & Bornot, J. (2001) Gifted students with learning disabilities: implications and strategies for school counselors. *Professional School Counseling*, 5, 24-31.
- MEB. (2007). Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve sanat merkezleri yönergesi. *Tebliğler Dergisi-2593*. Ankara.
- Merrick, C., & Targett, R. (2004). *Gifted and talented education: Professional development package for teachers- Module 2*. GERRIC Project-The University of New South Wales. Australia.
- Moon, T. R., & Brighton, C. M. (2008). Primary teachers' conceptions of giftedness. *Journal for the Education of the Gifted*, 31 (4), 447-480.
- Neber, H. (2004). Teacher identification of students for gifted programs: nominations to a summer school for highly-gifted students. *Psychology Science*, 46 (3), 348 - 362.
- Neumeister, K. L. S., Adams, C. M., Pierce, R. L., Cassady, J. C., & Dixon, F. A. (2007). Fourth-grade teachers' perceptions of giftedness: Implications for identifying and serving diverse gifted students. *Journal for the Education of the Gifted*, 30 (4), 479 - 499.
- Pedulla, J. J., Airasian, P. W., & Madaus, G. F. (1980). Do teacher ratings and standardized test results of students yield the same information?. *American Educational Research Journal*, 17, 303-307.
- Pagnato, C. W., & Birch, J. W. (1959). Locating gifted children in junior high schools - a comparison of methods. *Exceptional Children*, 25, 300-304.
- Pfeiffer, S. I., & Blei, S. (2008). Gifted identification beyond the IQ test: Rating scales and other assessment procedures. Pfeiffer, S. I. (Ed.). *Handbook of Giftedness in Children: Psychoeducational Theory, Research, and Best Practices*(pp. 177-198) içinde. Springer Science+Business Media, LLC.
- Renzulli, J. S. (2009). Teacher nominations. In Kerr, B. (ed). *Encyclopedia of Giftedness, Creativity, and Talent-Vol 2* (pp. 878-880). Sage Publications, USA.
- Rohrer, J. C. (1995). Primary teacher conceptions of giftedness: Image, evidence and nonevidence. *Journal for the Education of the Gifted*, 18(3), 269-283.
- Schack, G. D., & Starko, A. J. (1990). Identification of gifted students: An analysis of criteria preferred by preservice teachers, classroom teachers, and teachers of the gifted. *Journal for the Education of the Gifted*, 13, 346-363.
- Smith, J. S. (1997). *Self-esteem of elementary students: effects of gifted program nomination and selection*. Yayınlanmamış doktora tezi. Texas Woman's University. Denton, Texas.
- Terman, L. M. (1925). *Genetic studies of genius: Vol. 1. Mental and physical traits of a thousand gifted children*. Stanford, CA: Stanford University Press.

